

کاربردشناسی قید حالت و اشکال مختلف آن در زبان عربی

علی اسودی*

استادیار زبان و ادبیات عربی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۷/۲۹؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۲/۱۴)

چکیده

«قید حالت» یا «حال» در زبان عربی می‌تواند به اشکال مختلفی بیان شود. در این میان، برخی ساختارهای جدید و معاصر نیز برای بیان مفهوم قید حالت به کار رفته‌اند و فراگیران زبان عربی در قالب آموزشی دانشگاه به چرایی تفاوت این ساختارها پی نمی‌برند و گاهی در جایگاه‌های نامرتب از ساختاری معین استفاده می‌کنند. در این بررسی، تفاوت میان ساختارهای مختلف مفهوم قید حالت در زبان عربی، علاوه بر ساختارهای متعارف آموزش مبحث حال ارائه می‌شود تا در مقام کاربرد کلامی، نوشتاری و خوانش متن، به عنوان الگویی کارآمد در عرصه‌های مذکور به کار آید. در این پژوهش مشخص شد که هیئت اسمی یا همان حال، اولین ساختار مستعمل معمول و متعارف بیان حالت در زبان عربی است و مرحله نخست سیر تکاملی آن می‌باشد. همچنین، به نظر می‌رسد مرحله دوم سیر تکاملی مفهوم بیان حالت، استفاده از ترکیب مفعول مطلق موصوف می‌باشد (طالعت الخبر مطلقاً). افزون بر این، در مرحله سوم این سیر تحول، برای پرهیز از تکرار، خود مفعول مطلق حذف، و صفت آن برای مفهوم بیان حالات استفاده شده است. (طالعت الخبر سريعا). در مرحله چهارم نیز برخی صفات مفعول مطلق نتوانسته بیان کننده مفهوم حالت باشد و در این صورت، از ترکیب «ب + مصدر» استفاده شده است (فتحت الباب بهدوء). در مرحله پنجم، برخی مصادر به همراه «ب»، شایستگی ترکیب هیأت فعلی را نداشتند و ترکیبی نوپیدا جایگزین آن شده است (بشکل، بصفة، بصورة، + صفت: غفلنا عن هذا الأمر بشکل غیر مسبوق). این بررسی به روش کتابخانه‌ای و با رویکرد توصیفی-تطبیقی تنظیم شده است.

کلیدواژه‌ها: قید حالت، کاربردشناسی، زبان عربی، حال.

* E-mail: aliaswadi56@yahoo.com